

BOEKBESPREKING

Principles of Exodontia as applied to the Impacted Mandibular Third Molar, door *George Winter*. American Medical Book Co., St. Louis.

Van de steeds verder voortschrijdende specialiseering der tandheelkunde in Amerika is dit boek wel een zeer merkwaardige afspiegeling. Dat de extractieleer of — om in angelsaksische terminologie te blijven — de exodontie voldoende stof oplevert voor een werk van niet al te bescheiden omvang is zoo bijzonder niet. Bij onze huidige kennis en opvatting omtrent de pathologische toestanden, waarvoor de extractie van het oorzakelijk element geïndiceerd blijkt, is de simpele verwijdering in vele gevallen onvoldoende om radicale genezing te bewerkstelligen. De chirurgische behandeling van de tandkas en blootlegging van het apicale gedeelte benevens grondige opruiming van granulomaleuze woekeringen behooren thans tot een onontbeerlijk onderdeel.

Doch om een omvangrijk werk van niet minder dan 800 bladzijden groot formaat te schrijven over de (sinds kort sterk in zwang gekomen) verwijdering van één bepaalde kies, dat zou aan het brein van een autoriteit op exodontisch gebied in het oude Europa voorshands niet zijn ontsproten. Het was dan ook alleen aan de overzijde met haar verregaande onderverdeeling van tandheekkundigen arbeid mogelijk om zooveel stof en materiaal bijeen te garen over deze naar onze begrippen wel zeer beperkte operatie-à-la-mode.

Voor al in de amerikaansche periodieken is in de laatste jaren een aanmerkelijke literatuur opgehoopt, omtrent overigens onverklaarbare verschijnselen van min of meer neuralgischen aard die hun oorzaak vonden in abnormale ligging en werking van het doorbraakmechanisme van den ingeklemden verstandskies, welke symptomen na verwijdering van het geperverteerde element als bij tooverslag waren verdwenen. De ontwikkeling der tandheekkundige Röntgentechniek heeft deze verheldering van inzicht in voorheen duistere gevallen op

haar rekening te stellen en met dat moderne diagnostische hulpmiddel is thans een ware jacht ontstaan op geïmpacteerd molaar, zoo zelfs, dat afwijkende ligging zonder meer voldoende indicatie oplevert voor extractie. Temeer sinds gebleken is dat resorptieverschijnselen aan den synergeet, tengevolge van druk aan de distale zijde complicaties kunnen geven, waarvan een conserveerende therapie op technische bezwaren stuit door de localisatie van het defect.

Kan een gewone derde molaar voor de extractie wel eens moeilijkheden opleveren, daar met anatomische afwijkingen in vorm en verloop der wortels, uitwendig onzichtbaar, van te voren geen rekening kan worden gehouden, zooveel te meer zou zulks het geval zijn bij de verwijdering van een in zijn geheel aan het oog onttrokken element, als niet juist de X foto tevens alle gegevens bevatte omtrent vorm en ligging, onmisbaar voor een succesvolle en „schonende” extirpatie.

Eerste voorwaarde voor een feillooze beoefening der exodontie van den geïmpacteerd molaar is dus een correcte Röntgenfoto, vervolgens komt de techniek der operatie, die bij dezen auteur gekenmerkt is door het uitsluitend gebruik van elevatoria, zoowel voor de bedekkende beenlaag („ossisector”) als voor de kies („exolever”), alle voorzien van dwarse handgreep, ons bekend van de z.g. hefboom van Lecluse. Wie zou meenen met een paar van zulke instrumenten voldoende toegerust te zijn voor alle mogelijke gevallen, vergist zich. De talloze (zij het dan ook naar onze begrippen minuitieuze) afwijkingen in vorm, ligging en beenbedekking maken blijkbaar een uitgebreid instrumentarium noodzakelijk. Voor elk type heeft de schrijver een speciaal gebogen schacht en gemodificeerd lemnet uitgedacht, waardoor het mogelijk is om de moeilijkheden van elk geval met het minste weefselverlies en beschadiging te overwinnen. Een dozijn stellen (voor links en rechts) is noodig, wat voor den doorsnee practicus al eenige bezwaren zou kunnen opleveren, gevoegd bij de techniek der hanteering om zich op dit nieuwste onderdeel der chirurgische tandheelkunde wat meer toe te leggen.

Om den lezer een duidelijk beeld te geven van wat de schrijver in zijn werk heeft neergelegd kan ik niet beter doen dan enkele passages uit het voorwoord aan te halen:

„Bij de voorbereiding van dit werk over de operationele techniek der extractie van ingeklemde verstandskiezen heeft de schrijver zich ten doel gesteld om een volledige verhandeling over dat belang-

rijke onderwerp te geven, die alle details aan de verschillende stadia der operatie verbonden, omvat. De beschreven operatie is gebaseerd op klinische waarneming en radiografische beoordeeling van den ingeklemde tand en het daaronder liggend weefsel. Het gestelde doel is de uitschakeling van onderzoek-manipulaties voor en tijdens de operatie en om voor werken-op-goed-geluk een bepaalde werkwijze in de plaats te stellen, waardoor de verwondingen belangrijk verminderd en de verwikkelingen die doorgaans met tandextractie gepaard gaan, vermeden worden.

„De verschillende vormen van geïmpacteerte molaren in de onderkaak in dit boek afgebeeld, zijn in groepen ingedeeld van overeenkomstige gevallen, waarvoor eenige duizenden gevallen van ingeklemde kiezen werden uitgezocht voor een volledige rangschikking. Elke vorm is zorgvuldig ontleed en de verschillende onderdeelen der operatieve werkwijzen voor de verschillende typen, zijn door teekeningen verduidelijkt en nauwkeurig beschreven.

„De tang en de beenboor, zoowel als de bijtel en hamer, zoo algemeen in gebruik, zijn uitgeschakeld. De operatieve techniek voor de verschillende soorten van gevallen beschreven, moge op het eerste gezicht den lezer voorkomen als een ingrijpende afwijking van vroegere werkwijzen, doch deze zijn het resultaat van jaren onderzoek en arbeid en geven een gestandaardiseerd stelsel van operatieve handelingen.

„Van Archimedes, den beroemden Griekschen wiskundige wordt beweerd te hebben gezegd, dat wanneer hij een geschikt steunpunt had, hij de wereld kon bewegen met een hefboom; dit wijst op de groote kracht van hefboomswerking. Met hefboomswerking kan een ingeklemde verstandskies met minder verwonding verwijderd worden dan met een tang, zoo de operateur een geschikt steunpunt kan vinden voor de hefboom, wat in de meerderheid der gevallen te vinden is. Om zicht een geschikt steunpunt te verschaffen behoort aan elke operatieve ingreep een onderzoek van de ligging van de kroon, den aard van den wortelvorm en van het omgevende beenweefsel („ossistruktuur”) vooraf te gaan, waarbij een zorgvuldige beschouwing aan den toestand van den tweeden molaar dient te worden gewijd.”

Ten aanzien van de indicatie moge hier nog deze aanhaling schrijvers opvatting weergeven:

„Het is van geen practisch nut om te trachten een geval van inklemming langs anderen dan operatieven weg te behandelen, wan-

neer de tand een abnormalen stand heeft en last veroorzaakt of mogelijkwerwijs den tweeden molaar zal beschadigen. De meest voorkomende vorm van impactie, welke stoornis teweegbrengt, is die, waarin het tandvleesch een deel van het kauwvlak bedekt. In zoo'n geval verzamelen zich gemakkelijk spijsresten onder de tandvleeschplooien, bederf treedt op en infectie ontstaat. Voorheen meende men dat palliatieve behandeling van een dergelijk geval het eene noodige was, doch uitspuiten en het aanwenden van medicamenten geven slechts tijdelijk verlichting. Maakt men een radiogram van een geval van dezen aard, dan vindt men doorgaans dat de infectie het beenweefsel heeft aangetast en in den regel distaal of mesiaal van de kroon zetelt."

Deze zienswijze in aanmerking genomen, wordt het ons iets meer duidelijk hoe de exodontie van den geïmpacteerden derden molaar in korten tijd zoo'n uitgebreide toepassing heeft gevonden. Want juist bij volledige gebitten, die dank zij de moderne conserveerende tandheelkunde vooral in Amerika, veel meer voorkomen dan vroeger, is de *dentitio difficilis* (om deze oude betiteling nog eens te gebruiken) een veel voorkomend ziektebeeld, waarin het vele werk aan den exodontischen winkel op zijn beurt een verklaring vindt. Niettemin getuigt Winter's dikke boek van een zoo toegewijde en waarlijk alles omvattende studie en behandeling van het eng begrensde onderwerp, dat men met meer dan gewone bewondering deze lijvige pennevrucht na lezing uit de hand legt, ook al streeft de schrijver de momenteele behoeften aan voorlichting van den algemeenen practicus voorbij.

B.

De Arts in de Caricatuur door *Cornelis Veth* van Munsters Uitgevers-Maatschappij, Amsterdam.

„Welk onderwerp is dankbaarder dan dat van den tandarts?" vraagt *Cornelis Veth* in zijn inleiding tot deze verzameling spotprenten, waarvoor zoowel onze collega als de dierenarts en de kwakzalver mede model hebben gestaan. Inderdaad het aantal schilderstukken en prenten, die onze professioneele voorvaderen-in-actie tot onderwerp van natuurgetrouwe weergave, komische conterfeiting of goedaardigen spot hebben, is talrijk en ook in onze geïllustreerde

humoristische periodieken wordt de moderne tandarts nog al eens ten tooneele gevoerd. Was voorheen de kiezentrekkerij steeds het gegeven, ook in onzen tijd nu 's tandartsen werkzaamheid zich in geheel tegenovergestelde richting ontwikkeld heeft, blijkt nog steeds dit onderdeel groote aantrekkelijkheid voor den kunstenaar te hebben behouden, zij het dan ook in de moderne entourage van boormachine en wandtafeltje. De essentie van ons vak schijnt in de oogen van met gevoel voor humor begaafde buitenstaanders nog steeds door de extractie te worden getypeerd. Voor ons wordt dat thema ietwat afgezaagd en zoo is alle hoop gevestigd op een caricatuur, die ook de andere en voor dezen tijd zeker meer karakteristieke zijden van het beroep tot onderwerp van spot zal verheffen.

In afwachting van dit nieuwe genre kan men zich nog zeer wel verkneukelen in de op ons vak betrekking hebbende prenten en onderschriften in deze verzameling bijeengebracht. Het medisch beroep is veelzijdiger en zoo is dan ook de desbetreffende spotprenten-collectie veel afwisselender. Vooral onder die van lateren tijd, zijn er welker onderwerp en rake typeering sterk treffen.

De smakelijke tekst van den in deze kunst zelf buitengewoon vaardigen auteur, waarvan enkele staaltjes aanwezig, maken het boek tot aangename lectuur in ledige oogenblikken tusschen ernstiger bezigheid.

B.